

Güzel Atlar Ülkesi Kapadokyanın Gizemli Şehri Nevşehir

– M.Nihat Malkoç · 15 Ocak 2023

M. Nihat Malkoç

Güzel Atlar Ülkesi: Büyülü Kapadokya...

“Kapadokya” denince aklımıza her ne kadar Nevşehir gelse de, aslında burası “Kırşehir, Niğde, Aksaray ve Kayseri” yi de içine alan bir bölgenin genel adıdır. Çok net bir tarih verilemese de, buradaki “peribacası” denilen doğal oluşumların altmış milyon yıllık bir geçmişi olduğu söylenir. Bu coğrafya, her hâliyle bir doğa harikasıdır. Kapadokya, Pers dilinde “Güzel Atlar Ülkesi” demektir. Burası tarihî İpek Yolu’nun mühim kavşaklarından biridir. Fakat bugün söz konusu yol, atıl duruma düştüğü için önemini kaybetmiştir.

Kapadokya dünyanın ortak kültür miraslarının başında gelir. Halen UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan Kapadokya, turizm işletmeciliği bakımından son derece önemli merkezlerimizden biridir. Bu güzel doğal oluşumların çevresine mühim turizm yatırımları yapılmıştır. Bölge günümüzde turizm açısından büyük bir öneme sahiptir.

Bir turizm şahikası olan Nevşehir’de “Avanos, Ürgüp, Göreme, Akvadi, Uçhisar ve Ortahisar Kaleleri, El Nazar Kilisesi, Aynalı Kilise, Güvercinlik Vadisi, Derinkuyu Yeraltı Şehirleri, Ihlara Vadisi, Selime Köyü, Çavuşin, Güllüdere Vadisi, Paşabağ, Zelve” belli başlı görülmesi gereken yerlerdir. Öte yandan, kayalara oyulmuş geleneksel Kapadokya evleri ve güvercinlikler, yörenin bariz mimari özelliklerindedir. Burada tabiat, en tabii görünümündedir.

Türkiye’ye gelip de Kapadokya’yı ziyaret etmeyen turist sayısı azdır. Yabancı turistler bu büyülü coğrafyanın sırrına vakıf olmak için nice kilometreleri aşılıyorlar. Fakat yerli turistler bu harikalar diyarına yeterince ilgi duymuyor. Çocuklarımız ve gençlerimiz daha çok, okullar tarafından düzenlenen yılsonu gezileriyle bu güzellikleri görebiliyor. Seyahat acenteleri okullar için gezi programları düzenleyerek iç turizme hareket kazandırıyorlar.

Turizm deyince Kapadokya, Kapadokya deyince de turizm akla gelir.

Kapadokya’da ve Nevşehir ilinde sağlam bir turizm altyapısı vardır. Bölgede çok sayıda kaliteli, seçkin otel bulunmaktadır. Bu otellerin çoğu yıldızlıdır. Burası için oteller cenneti desek fazla abartmış olmayız. Üstelik bu otellerin çoğu kendine özgü, özgün bir mimarî yapıya sahiptir. Çoğu, kaya içine oyularak ya da yöreye özgü tüf taşından yapılmıştır.

Nevşehir ve çevresinde mevcut yatak kapasitesi 20 bin, gelen yıllık yerli ve yabancı turist sayısı 1 milyon 800 bin civarındadır. Burada 5 adet müze, 13 ören yeri, 350 kilise ve 8’i açılmış, 200 civarında yeraltı şehri ve bir antik şehir bulunmaktadır. Bunlar da gösteriyor ki Nevşehir ve çevresi tabir caizse

adeta bir açık hava müzesi görünümündedir.

Bu topraklar pek çok tarihî ve kültürel değeri medeniyetimize kazandırmıştır. Damat İbrahim Paşa, Refik Başaran, Ürgüplü Hayri Efendi, Hacı Bektaş Veli bunlardan bazılarıdır.

Nevşehir tarih boyunca nice köklü medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Kayalar oyularak yapılan yerleşim yerleri ve ibadethaneler ziyaretçilerin ilgisini çekiyor. Başta Derinkuyu'daki yeraltı şehri olmak üzere, pek çok yeraltı şehri o dönemlerde risk ve tehdit altında yaşayan halklara güven vermiştir. İnsanlar buralara sığınarak canını emniyete almıştır. Zaten taşların yumuşak yapısı bu yeraltı şehirlerinin kolayca yapılmasını mümkün kılmıştır.

Bu topraklarda değişik inançlara sahip insanlar bir arada hoşgörüyle yaşamayı becermiştir. Haçla hilal yan yana durabilmiş, sevgi iksiri insanî hoşgörüyü mümkün kılmıştır. Burası bu yönüyle de bugünün yayılmacı dünya liderlerine doğru mesajlar vermektedirler.

Düşler diyarına yolculuk...

Kayseri'den Nevşehir'e giderken yol boyunca gördükleriniz, büyü bir masal iklimine seyahat ettiğinizi hatırlatıyor size. İster istemez heyecanlanıyorsunuz. Kalbinizin atışlarının hızlandığının farkına varıyorsunuz. Ayrıntılara takılan gözleriniz, gizemlerin izini iz ediyor kendisine. Taş, taş olmaktan çıkıp çok dilli bir papağana dönüşüyor bu düş yurdunda. Kadim bir zaman koridorunda dörtlüye koşuyor gün görmemiş bakir hayalleriniz. Derin bir uykudan uyanıyorsunuz, tatlı bir rüzgâr bir anne şefkatiyle tararken dağınık saçlarınızı... Kralların soylu atlarının nal seslerini duyar gibi oluyorsunuz muhayyilenizde.

Nevşehir'de insanı kendine çeken bambaşka bir güzellik ve özellik var. Bir giden, bir daha gitmek ister bu topraklara. Bin kez gitseniz de bin birinci kez gitmenin hesaplarını yaparsınız. Gittikçe ünsiyet kurarsınız bu masal diyarıyla. Her seferinde de kırk yıllık bir dost gibi samimi bir tebessümle karşılar sizi. Her gidişinizde farklı bir yanı ön plana çıkar. Sanki her dem süslenir, yeniler kendini. Gelin aynı gelindir; ama yepyeni duvağı ve takılarıyla gizemli kiselere bürünmüştür. Onun içindir ki üç kez gittiğim Nevşehir'i dördüncü kez görmek için can atıyorum. Bu topraklar, her gidişimde ilk kez gidiyormuşçasına beni heyecanlandırıyor. Yüreğim kabına sığmaz oluyor. Hazzın doruklarına çıkarıyor beni.

Düşler diyarında balonla hava yürüyüşü...

Nevşehir'e gidip de rengârenk balonlara binmemek olur mu? Fakat bu da bir nasip işidir. Bana bugüne kadar nasip olmadı her nedense. Çünkü her gidişimde hava engeliyle karşılaştım. Rüzgâr izin vermedi göklerin boşluğunda özgürce süzülmem. Her seferinde engel çıkardı bana. Bu büyü yolculuk, şimdilik içimde bir ukde olarak kaldı.

Baloncular bu gizemli yolculuğa "havadan doğa yürüyüşü" diyorlar. Ne güzel bir teşbihtir bu. Gerçekten de havalı bir yürüyüş bu. Tabir caizse, uçsuz bucaksız göklerde özgürlüğe tutunmak, yer çekimine direnmek... Ayaklarınızın altında gizemli peribacaları, göklerde öylece süzülüyorsunuz. Aşağıda düşler ülkesi, siz sanki bir prens veya prensesiniz. Balon, peribacalarına o kadar yakın geçer ki elinizi uzatsanız

dokunacakmış gibi olursunuz. Doyumsuz görsel şölenler yaşarsınız. Bu büyülü anlar hiç bitmesin diye dua edersiniz.

Balon turunun belli bir rotası olduğu söylenemez. Rotayı daha çok o günkü hava akımı ve rüzgâr belirler. Son zamanlarda bölgede yaygınlaşan at biniciliği, bisiklet ve ATV turları da balona alternatif aktiviteler olarak dikkat çekmektedir.

Uçhisar Kalesi...

Uçhisar, Nevşehir'in şahsına münhasır, sıra dışı bir beldesidir. Heybetli görüntüsüyle Kapadokya'nın göğe değen ucudur Uçhisar... Burada zamanın durduğunu, zamansızlığa yol aldığınızı sanırsınız. Ayaklarınız yerden kesilir sanki. O demlerde Tanpınar'ın "Ne içindeyim zamanın,/Ne de büsbütün dışında;/Yekpare, geniş bir anın/Parçalanmaz akışında//Bir garip rüya rengiyle/Uyuşmuş gibi her şekil,/Rüzgârda uçan tüy bile/Benim kadar hafif değil//Kökü bende bir sarmaşık/Olmuş dünya sezmekteyim,/Mavi, masmavi bir ışık/Ortasında yüzmekteyim" dizeleri gayriihtiyari dökülür dudaklarınızdan. Burada kendinizi bir masal kahramanı gibi donanımlı ve özel hissedersiniz. Renkler ve şekiller, raks eder burada. Gök boşluğunda özgürlüğün doyumsuz tadını çıkararak güvercinler, barışın remzi olur.

Uçhisar'a dair anlatı(lan)lar muhtelif... Uçhisar Kalesi'nin altında tüneller olduğu söyleniyor. Sözüm ona, bu tüneller geçmişte çevreyle bağlantıyı sağlıyormuş. Kadim kaleye nefes nefese tırmanıp tepeden aşağıyı seyretmek, dünyevî hazların en güzeli olsa gerek.

Öte yandan çevredeki antika dükkânları sizi geçmiş zamanların gizemli dünyalarına götürür. Zamanın evvelinden uzanan güçlü bir el, sımsıkı kavrar bileğinizi. Eski dönemlere ait ne ararsanız bulabilirsiniz bu dükkânlarda. Uçhisar, mâziyle istikbal arasında bir köprüdür.

Göreme'yi göremeyen çok şey kaybeder.

Kapadokya Bölgesinde mekânlar birbirine benzese de, her yerin kendine has egzotik bir havası vardır. Her büyülü diyar, mihmanlarına kendi hikâyesini anlatır lisan-ı hâl ile. Burada kâl değil, hâldir esas olan. Mekânlar az sözle çok şey anlatır idrakini şuurla bileyene.

Gizemli bir masal beldesini andıran Göreme, dünya miras listesine girmiş bir çeşit açık hava müzesidir. Burası kaya kiliseleri, duvar bezemeleri ve erken dönem Hıristiyan resimleriyle meşhurdur. Bu şirin ilçedeki doğal yapıya uygun mimari, adeta büyüler sizi. Çavuşin ve Uçhisar, Göreme'nin yanı başındadır. Buralarda doğayla baş başa kalmak ve yüreğinizin sesini dinlemek, sizi fazlasıyla dinlendirecek ve zinde kılacaktır.

Göreme; biraz hayal, biraz gerçektir eşyanın ötesini görebilenlere. Göreme, renklerin desenlere dönüştüğü, çileyle dokunmuş ilmek ilmek halıdır. Burada her zevke ve her keseye hitap eden birbirinden güzel halılar, müşterileri karşısında arz-ı endam etmektedir. Eminim ki bugüne kadar bu kadar çok el dokuma halısını bir arada görmemişsiniz. Göreme'de gördükleriniz karşısında gözleriniz bayram eder. Gönül teliniz titrer. Sadece halılar mı? Ya geçmiş zamanlarda elbiselerin vazgeçilmezi olan birbirinden güzel tepelikler... Sanki hepsi de sizin için özel hazırlanmıştır. Peki, gönül zevkimizi okşayan birbirinden

güzel kilimlere ne demeli? Kökboyalı ipliklerle elde dokunan kilimler, bizi mâzini büyüdü dünyasına götürür.

Peribacaları...Ürgüp...Hacıbektaş ve ötesi...

Acıgöl, Avanos, Derinkuyu, Gülşehir, Hacıbektaş, Kozaklı, Ürgüp; Nevşehir'in birbirinden güzel ve gizemli ilçeleridir. Kapadokya'ya gidip de bu şirin ilçeleri görmeden dönmek bir eksiklik. Zira her birinin kendine mahsus özellikleri ve güzellikleri vardır.

Nevşehir'in bu yedi ilçesi arasında kendine has dokusuyla gönül telimize dokunan Ürgüp, Kapadokya Bölgesinin karakteristik özelliklerini en iyi yansıtan şirin bir ilçedir. Burası sıra dışı dokusuyla ayaklarınızı yerden kesen bir masal beldesidir sanki. Kapadokya'ya özgü evlerin en güzelleri bu topraklarda arz-ı endam etmektedir. Burası Mardin kadar olmasa da, taş evleriyle zamana adeta meydan okur. Taş konaklardaki bir kapı işemesi, bir balkon süslemesi sizi kendine çeker. Burada zamanın nasıl geçtiğini fark edemezsiniz.

Nevşehir denince Hacıbektaş gelir akıllara. Sevgi ve hoşgörünün merkezi olan bu ilçede nice canlar huzur içinde yaşar. Adını 13. asrın büyük Ha(l)k dostu Hacı Bektaş-i Veli'den alan bu şirin ilçe, mütebessim çehresiyle bağrına basar sizi. "Kadınlarınızı okutunuz. İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır. Düşünce karanlığına ışık tutanlara ne mutlu.." diyen bu mütefekkir insan, on üçüncü asırdan çağların ötesine doğru mesajlar vermiştir.

Derinkuyu'da derin hayallere dalmak...

Kapadokya'da yumuşak tüf kayalara oyularak yapılmış çok sayıda yeraltı şehri bulunuyor. Şüphesiz ki bunların en başta geleni, Nevşehir'e otuz kilometre uzaklıktaki Derinkuyu'dur. Nevşehir'e gidip de Derinkuyu'yu görmeden dönmek nerden baksan koca bir eksiklik. Zira burası Türkiye'nin gezilip görülmesi gereken değme yeraltı şehirlerinden biridir. Tarihi, milattan evvelki üç binli yıllara kadar götürülebilen bu sıra dışı mekân, görenleri hayrete düşürmekle kalmaz, adeta mıknaş gibi kendine çeker. Nevşehir'in güneyinde kalan Derinkuyu'da derin hayallere dalarak mâziyi bir film şeridi gibi gözünüzün önünden geçirirsiniz. Kapadokya gezisinin belki de en esrarengiz kısmı burasıdır.

Derinkuyu, bugüne kadar gezdiğim yeraltı şehirleri içerisinde beni en çok etkileyenidir. Bu yeraltı şehrinin her bir bölümü diğerine dar tünellerle bağlanıyor. Her giriş, değirmen taşı biçimindeki hareketli kaya kapılarla kapatılabiliyor, bu şekilde düşman saldırılarından korunuyor. Yeraltı şehrinin şarap yapımında kullanılan odaları da var. Şehir toplam kırk metre derinlikte sekiz kattan oluşuyor. Şehrin mükemmel bir doğal havalandırma sistemi var. Ortak mutfağı ikinci katta yer alıyor. Bu yer altı şehri, derinleştikçe derinleşiyor.

Nevşehir'deki bir diğer yeraltı şehri de İhlara yolu üzerinde yer alan Kaymaklı... Derinkuyu'dan on kilometre uzakta olan Kaymaklı Yeraltı Şehri de doğrusu görülmeye değer.... Bu güzellikleri, kelimelerle anlatmak kâfi değil, gidip yerinde görmek gerekir.

Ez-Cümle; Nevşehir, başta peribacaları olmak üzere, kendine mahsus özellikleriyle güzel Türkiye'mizin

yüz akıdır. Tabir caizse, bir yeryüzü cennettir. Burayı doyasıya yaşamak için bir ömür bile kâfi değildir. Sözler, bu müstesna tabloları anlatmakla güzelleşir. Fakat söz tükenir Nevşehir'e dair güzellikler tükenmez. Kısacası Nevşehir anlatılmaz, yaşanır.